

աստուծոյ մին ալ շինութեան, որուն գործադրութիւնը թէեւ ժամանակէն պարագաները շնորհեցին. բայց եւ այնպէս Հ. Ռաֆայէլ թոմարեան, որ 1750-ին Գաղաթախ զրկուած էր առաքելութեան համար, հոն ըստ մասին գործադրելու ձեռք զարկաւ վերջինեւ խորհուրդը՝ իրականութեան վրէժներէն մէկը մը հաստատելով, միակիծութեան կանոն մը աւանդելով եւ այդ շաղին մէջ անոնց առաջնորդելով, որոնցմէ յետոյ 1760-ին Բէրէրիճեան երկու քայրերը Բերեքա եւ Ռէճինա խառնա երթալով ծնունդ տուին Անգոնայի հայապաշտ հաւատար կուսանաց:

Հ. Միքայէլ Գաապարեանն Վ. Պրիս գտնուած տանն՝ եպիսկոպոս ընտրուած էր Յակոբ Վաթողիկոսին, զոր վախճանեալ գտաւ եւս լիքանաւ հասաւ: Արդիւնաշատ հայրապետին մահէր որդացին ամէն սիրտանեւզ զաւակները: Աւանդեց նա հոգին իւր Արարչին ձեռքը Հոգւոյն Սբոյն զայստեան որը 10 Յունիս 1753-ին, Անոր Մարմինը մեծ հանգստով Չմնաւէն Բերքմ փոխադրուեցաւ եւ հոն թաղուեցաւ: Արարչամ Պետրոս առաջնոյն քով, Գառ մ'եւորէն ալ երբ Բէրէյմայ վանքը մեղմ կը վաճառուէր, մեր միաբաններն անոր ոսկրները հանելով, ինչպէս նաեւ անոր հարազատին Արարչամ Վաթողիկոսը, եւ կապարեայ արկեղ մէջ բաժանաբար ամփոփելով Հռոմ փոխադրեցին, եւ հոն Ս. Լուսաորիշ վանաց եկեղեցւոյն աւանդատան մէջ Տղոյն տակ ծածկեցին: Չմնաւեանը ալ փութացին Արարչամ Պետրոս Առաջնոյ ոսկրեայ փոխադրութեան համար, զոր կատարեցին թափօրական հանգեսիւ եւ տանելով թաղեցին Չմնաւու եկեղեցւոյն գատուն մէջ կաթողիկոսաց կարգը:

Հ. Միքայէլ Գաապարեան եպիսկոպոս ձեռնադրուելով՝ սինհոգոսական հայրերէն կաթողիկոս ընտրուեցաւ եւ յաջորդեց Յակոբայ: Միքայէլէն ետքն ալ կաթողիկոսական աթոռը վերջինեւ Պետրեան Բարսեղ եպիսկոպոսն ունեցաւ:

Այսպէս Մարտանեան վաճառականական տունը՝ բանին Աստուծոյ վաճառականութեան փոխուելով՝ աստուածային երանութեան արժանացաւ, թողով զաւակ ի Սինն Անտոնեան Միաբանութիւնը, փառաւորեալ Աւագամեան ար Պաշտօնէիւր եկեղեցւոյ:

Հ. ՆՍԱՅԱՎ Վ. ՍՐԱՊԵՆՍ

ՄԻՐԱՐԸՆ ԱՆՏՈՆԵՆՆ

ԵԶՐԱԲԵՐԵՐԻՔՈՒՄ ԲԵՐԵՐԻՔ ԻՒ ԱՅԵՐԵՐԵ
1848 ԵՒ 1849 ԻՒ ԵԶՐԱԲԵՐԵՐԻՔ ԵՆ ԱՅԵՐԵ

(Հարգաւորութիւն)

Ներփակուած է, չափ մը մանր ապրանքներու եւ առարկաներու ցանկէ, որոնք եղիսաբնութեանցիներէն կողոպտուած՝ ու գտնուած են գեղացիներու քով:

Եղած կողոպտանքներուն վրայը Պրիքհոյմ տնտավաճառի պաշտօնաւարանն ալ տեղեկութիւններ կու տայ 1849 ապր. 28-ին եղիսաբնութեան պոլսոյ ոստիկանութեան: — Մետիաշի ոստիկանութեան վերատեսչութիւնը, կը գրէ Պրիքհոյմ, որ ետեւէն ինչպէս, տեղեկանայ ու նայի թէ հոն տեղի վաճառանոցին մէջ ինչ յափշտակուած բաներ կը գտնուին եղիսաբնութեան պոլսոյն: — Տնտավաճառի պաշտօնատունը պատասխան կու տայ եղիսաբնութեան պոլսոյն ոստիկանութեան յարգիչ կերպով:

«Պատուական ոստիկանութեան վերատեսչութիւն: — Մետիաշի գաւառական ոստիկանութեան Տոգաբարձութիւնէն, ամսոյս 26-ին ընդունած յանձնարարութեան համեմատ, ներքոյ ստորագրեալ տնտավաճառի պաշտօնաւարանն իրեն պատիւ կը համարի — արդէն Բոնկրաց՝ վերին տեղակալին ձեռքը եղիսաբնութեան պոլսոյն իրկելու հրամայաց: — Ամսոյն 13-ին, հետզհետէ ժողոված ու հոն խրկուած՝ բայց անկէ նորէն ետ դարձած առարկաները՝ մեծարգոյ ոստիկանութեան վերատեսչութեան կարգադրութեանը տակ գնելու:

Ասկից զատ, Միքայէլ Էդուլէր առւած է, ռաբի վրայ կեցող ժամացոյց մը (Stockuhr) — երկու սեղանի սփոռոց — ինը անձնոց — ութը սրբիչ, — Գարձեալ՝ մէկ հոս տեղացիի մը գնած ու հաւանականօրէն եղիսաբնութեան պոլսոյն կողոպտուած եւ բերուած բաները, — ու երկու կտոր հատարակ բրդէ ծածկոց (Kotzen) — օղիի ամանի կափարիչ մը, եւ վերջապէս՝ երկաթի վառարան մը:

Սուրբ՝ զոր Էդուլէր կողոպտած է, կ'ըսէ թէ Հայնոլ հարկաւարացիին տակ եղած հունգարացի զինուոր մը տուած ըլլայ իրեն, — իսկ Հունգարացիին, որմէն որ կապուած միջակապն (Bande) առած է՝ չի ծաննար:

Եմ, մեծարգոյ ոստիկանութեան վերատեսչութեանը

խոնարհ ծառայ

Պրիքհոյմ

տնտավաճառի պաշտօնատնէն.

Սինիալէ Սատուէր. յ. յ.

գաւառոր:

Յոնանէն Սատուէր. յ. յ.

նոտար:

Ուրիշ գրութիւն մըն ալ կայ առջեւին, նշնպէս Պրիքհոյմէն: — Գործը՝ Պետրոս Ռօզ վաճառականն է. որ ցառով կը յայտնէ թէ,

Ընկիշվար գտնուող որդւոյն քովն ալ գողունի բաներ գտած է, պրոնք իրենց ճշմարիտ տիրոջը կը վերադարձընէ: Կ'աւելցընէ նամակին մէջ, թէ իրեն համար շատ վշտացուցիչ բան է, որ իր որդին ասանկ բաներու մէջ մտած՝ խառնուած է:

Ահաաստիկ Եղիսաբեթու պոլսոյ խորհրդականին, Սիմոն Լէնկլէշեանին գրուած նամակին թարգմանութիւնը:

«Մեծարգոյ Տէր.

Վերջին ատենները, Ընկիշվար, որդւոյս քով գտնուած ատենս, ոտք կոխցի եւ խստութեամբ իրմէն պահանջեցի, որ ձեռքն եղած անգորրաբարին համեմատ, ամէն՝ Եղիսաբեթու պոլսէն յափշտակուած ապրանքները գեռ ետ դարձուած չեն: Ինծի անոնց ուր ըլլալը յայտնէ, եւ ամենեւին բան մը գաղտնի չպահէ եւ չուրանայ. որովհետեւ իմ յայրական ձեռքս վրայէն կը վերցընեմ: Աս սպառնալից հետեւութիւնն ան եղաւ, որ բոլոր առնուած բաներն՝ ամբողջապէս գտայ: — Ուստի կ'առաջարկեմ՝ Հրամանացդ, մնացածներն ալ ներփակած ցանկին համեմատ ետ դարձընելու: — Աս ընելու ատենս, խնայահոգութեամբ կ'աղաչեմ, որ անոր ստացմանը վրայօք, ինծի անգորրաբարի մը տալու բարեհաճիր:

Որդիս, վալքը կնոջմէ մը, խառնուած (melierte) չուխայի մնացորդ մը գնեց ու հոս տեղի գերձակի մը (որ զանիկայ կարբտած է) ներփակած ապահովագրութեան (Gegenschein) համեմատ՝ ծախած է: Չուխան — կանգունը հինգ ֆիորինով՝ — լաւ վճարուած է, ու որովհետեւ այս ստուացուածքն ալ, թէ եւ գնած է, իր յատակին ինչքը չէ. ուստի անոր փոխարէն, գերձակէն ընդունած 20 ֆիորինը՝ վերի ապրանքները տանողին հետ կը խաւրեմ. — որովհետեւ ամենեւին չեմ կրնար տեսնել, որ ինչ որ անուղղայ ճամբով վատարկուած է, ապօրինաւոր տիրոջը քով մնայ, իմ պապերս պատուաւոր մարդիկ ծանցողուած էին. ուստի ինծի համար շատ վշտացուցիչ եւ ցաւալի բան է տեսնել հիմակ, որ իմ որդւոյս անհնազանդութեամբն իմ պատուոյս մէջ փորկութիւն ըլլայ: Ինք զինքս ասկից ետքն ալ, մեծապատուութեանդ բարեկամութեանը յանձնելով՝

եմ ամենախոնարհ ծառայ
 { } յովն, Պետրոս Ուոթ. յ. յ.
 վաճառականն:

Պէրդհոլմ, 1849. մայիս 13.

Լաւ հօր ու պատուական վաճառականին ձեռք բերած ապրանքներն էին յաջորդները: «Երեք պրակ լայն, հիւսուած Երեթ (Weberzeuge).

Երկու պրակ, միենշոյնէն. աւելի նեղ. Մէկ կտոր, կապոյտ, հասարակ ծածկոց (Kotze).

Մէկ կտոր, նոյնէն. շերտաւոր: Մէկ կտոր մնացորդ (Restel) Գրոնշդատի quadr. Moldon.

Իրական գրամ, 20 ֆիորին.

Ուոթ. յ. յ. յ.

Եղիսաբեթու պոլսէն բանի մը մղոն հետեւ եղող Պրոգ գեղէն ալ, 1849 ապր. 13ին, յաջորդ գողունի ապրանքները բերուեցան քաղաք՝ նամակով մը.

«Թովմաս Գալլ, կ'երթայ քաղաքդ ինք կտոր հասարակ ծածկոցով — մէկ կտոր միշտ. գոյն կանաչ գգետով — մէկ կտոր թամկով — մէկ ձմերուսան վերնադեցեստով — երկու սրունցով — մէկ խել մը բան պարունակող ծրարով — երկու կտոր օրորանով — մէկ կտոր սպիտակ ատուեպով եւ — մէկ կարմիր ոտայնով:» — Ստորագրութիւն՝ անընթեանի:

* * *

Վերին ֆէյէր գաւառին Գերէշտ գիւղականին մէջ՝ Եղիսաբեթու պոլսէն յափշտակուած շատ մը ապրանքներ գտնուեցան: Զատնք՝ Յովհ. Գոյլիշ, հոն տեղի գաւառաւարմանի դատաւորն 1849 յունիս 20ին Յովսէփ Զաքարիաշ գործակատարին յանձնեց:

1849 մարտ 28ին Լուդովիկոս Աջ ու Յովսէփ Գովաշ՝ ծանուցին Եւգենէոս Լէնկլէշեան պիրովին պաշտօնապէս, որ գաւառական պաշտօնատարութեան հրամանին համեմատ, քննութիւն բրին եւ բաւական կողոպտուած բան գտան: Ուստի՝ բարեհաճի քաղաքն ու գայ 80-մաշտ գեղն, որ հոն գտնուած, իրեն վերաբերեալ բաներն առնու տանի: — Ահաաստիկ ծանուցագրին թարգմանութիւնը:

«Մեծարգոյ Տէր գաւառաւոր:

Եղիսաբեթու պոլսոյ դժբախտ կողոպուտէն ետեւ, մեր գաւառական տեսչութիւնը մտադիր եղաւ, որ յիշէ մեր իշխանութեան շրջանին մէջ, անանկ յափշտակուած աւարներ գտնուին՝ վնաս կրողները տեղեկացընենք: Ուստի կը յայտնենք եւ Ձեր առջեւ կը դնենք, որ Տոււմալի

